

IOANA CRISTINA VIDA

EXERCITIUL ATRIBUȚIILOR PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

- 2024 -

 Cuprins

ARGUMENTUM.....	5	
CAPITOLUL I		
PREMISELE SOCIALE, POLITICE ȘI JURIDICE ALE STRUCTURII		
PIRAMIDALE A STATULUI	7	
Secțiunea 1. Relațiile sociale – izvorul raporturilor de putere.....	10	
Secțiunea a 2-a. Instituționalizarea puterii politice și formele manifestării sale.....	17	
2.1. Regimul prezidențial	27	
2.2. Regimul parlamentar	30	
2.3. Regimul semiprezidențial	33	
2.4. Regimul de adunare	36	
2.5. O nouă tendință – hiperprezidențialismul	39	
Secțiunea a 3-a. Principiul separației și echilibrului puterilor în stat.....	41	
CAPITOLUL AL II-LEA		
ALEGEREA ȘI MANDATUL PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI		47
Secțiunea 1. Alegerea președintelui României.....	47	
1.1. Caracterizarea dreptului de vot.....	47	
1.2. Rolul politic al sistemului electoral și al tipurilor de scrutin	50	
1.3. Stabilirea datei alegerilor prezidențiale	55	
1.4. De la candidatură la candidat.....	58	
1.5. Campania electorală – motorul cognitiv al democrației	60	
1.6. Stabilirea rezultatului alegerilor	64	
1.7. Autoritățile electiv.....	71	
Secțiunea a 2-a. Mandatul președintelui României.....	78	
CAPITOLUL AL III-LEA		
ROLUL PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI ÎN ARHITECTURA		
CONSTITUȚIONALĂ A STATULUI		80
Secțiunea 1. Rolul și funcțiile președintelui României	80	
Secțiunea a 2-a. Delimitarea atribuțiilor constituționale de cele exclusiv legale	85	
Secțiunea a 3-a. Raporturile președintelui cu Parlamentul.....	89	
3.1. Adresarea de mesaje Parlamentului.....	90	
3.2. Dizolvarea Parlamentului.....	91	

3.3. Convocarea Parlamentului în sesiune	93
3.4. Inițierea revizuirii Constituției.....	94
3.5. Promulgarea legii	96
3.6. Organizarea referendumului consultativ.....	100
3.7. Declararea mobilizării parțiale sau generale a forțelor armate	107
3.8. Atribuții privind luarea măsurilor generale pentru respingerea unei agresiuni armate	109
Secțiunea a 4-a. Raporturile președintelui României cu Guvernul.....	111
4.1. Desemnarea candidatului pentru funcția de prim-ministru	111
4.2. Întreprinderea Guvernului pe baza votului de încredere acordat de Parlament	118
4.3. Numirea și revocarea altor membri ai Guvernului de către președintele României.....	119
4.4. Consultarea Guvernului cu privire la unele probleme urgente și participarea la ședințele acestuia	123
4.5. Coabitarea.....	124
Secțiunea a 5-a. Raporturile președintelui României cu autoritatea judecătorească.....	130
5.1. Rolul activ al președintelui României în raport cu autoritatea judecătorească	130
5.2. Rolul pasiv al președintelui României în raport cu autoritatea judecătorească	141

CAPITOLUL AL IV-LEA

REFLECTAREA ÎN LEGE A ATRIBUȚIILOR CONSTITUȚIONALE ALE

PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI.....	143
Secțiunea 1. Recepționarea <i>expressis verbis</i> a prerogativelor constituționale în apendixul legilor organice.....	144
1.1. Prerogativele președintelui României în situații excepționale.....	144
1.2. Atribuții prezidențiale exercitate în domeniul politicii externe	149
1.2.1. Încheierea, semnarea și ratificarea tratatelor internaționale	149
1.2.2. Alte atribuții în domeniul politicii externe	151
1.3. Conducerea unor autorități administrative autonome.....	154
1.4. Numirea sau participarea la numirea în funcții publice din domeniul siguranței naționale	159

1.5. Atribuții prezidențiale pentru recompensarea meritelor excepționale din domeniul public și militar	162
1.5.1. Conferirea de decorații și titluri de onoare.....	162
1.5.2. Acordarea gradelor militare de mareșal, de general și de amiral.....	164
1.6. Atribuții privind numirea judecătorilor Curții Constituționale	164
Secțiunea a 2-a. Recepționarea prerogativei constituționale de „a numi în funcții publice” în legislația în vigoare.....	167
2.1. Numirea sau participarea la numirea în funcții publice specifice autorităților administrative autonome	167
2.1.1. Numirea sau participarea la numirea în funcții publice în cadrul Casei Naționale de Asigurări de Sănătate.....	168
2.1.2. Numirea sau participarea la numirea în funcții publice în cadrul Consiliului Concurenței.....	170
2.1.3. Numirea sau participarea la numirea în funcții publice în cadrul Autorității Electorale Permanente	172
2.1.4. Numirea unui membru în Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității.....	173
2.1.5. Numirea unui membru în Consiliul Național al Audiovizualului.....	175
2.2. Limitele prerogativei președintelui României de a numi în funcții publice.....	177

CAPITOLUL AL V-LEA

ACTELE PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI	182
Secțiunea 1. Distanța dintre actele și faptele juridice ale președintelui României	182
1.1. Controverse cu privire la natura juridică a decretelor prezidențiale.....	187
1.2. Contrasemnarea decretelor prezidențiale.....	189
Secțiunea a 2-a. Atributele specifice ale decretelor prezidențiale.....	192
2.1. Irevocabilitatea decretului cu caracter individual.....	192
2.2. Specificul decretului de grațiere individuală.....	198
2.3. Specificul decretului de instituire a stării de urgență.....	200
Secțiunea a 3-a. Legătura de cauzalitate dintre actele emise de către șeful statului și răspunderea politică sau juridică la care acesta este supus	202

CAPITOLUL AL VI-LEA

RĂSPUNDEREA POLITICĂ ȘI JURIDICĂ A ȘEFULUI STATULUI.....	205
Secțiunea 1. Tipologia răspunderii juridice	205
Secțiunea a 2-a. Răspunderea politică și juridică a președintelui României.....	209
2.1. Imunitatea președintelui României.....	210
2.2. Suspendarea din funcție a președintelui României.....	214
2.3. Punerea sub acuzare a președintelui României pentru înaltă trădare	217
2.4. Vacanța funcției și interimatul funcției de președinte al României	223
2.5. Răspunderea președintelui interimar	224
Secțiunea a 3-a. Contestarea la Curtea Constituțională a României a modului de exercitare a atribuțiilor președintelui României stabilite prin lege.....	224
3.1. Considerații generale	224
3.2. Exercițarea prerogativei de a sesiza Curtea Constituțională de către președintele României.....	236
3.3. Președintele României – parte într-un conflict de natură constituțională.....	241
3.3.1. Conflicte juridice de natură constituțională între președintele României și reprezentanții celor trei puteri ale statului	241
3.3.2. Conflicte juridice de natură constituțională între președintele României și puterea legislativă.....	243
3.3.3. Conflicte juridice de natură constituțională între președintele României și Guvern.....	246
3.3.4. Conflicte juridice de natură constituțională între președintele României și autoritatea judecătorească.....	253
Secțiunea a 4-a. Contestarea legalității actelor președintelui României în fața instanțelor judecătorești	255
4.1. Contestarea actelor șefului statului în context internațional	255
4.1.1. Cazul Pinochet	258
4.1.2. Neconstituționalitatea unui decret prezidențial în Republica Moldova	260
4.1.3. Cazul Belarus.....	262
4.1.4. Controlul deciziilor administrative în Franța.....	264
4.2. Contestarea decretelor prezidențiale la nivel național	266
4.2.1. Decret pentru prelungirea mandatului de conducere a Statului Major al Apărării	267

4.2.2. Acordarea grațierii individuale.....	268
4.2.3. Decret privind trecerea în rezervă a unor ofițeri superiori	275
4.2.4. Revocarea unui magistrat la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii	277
4.2.5. Repunerea în drepturi a unor înalți funcționari publici	281
4.2.6. Cereri privind răspunsul la petiții.....	283
4.2.7. Cereri privind restituirea proprietății	285
4.2.8. Cereri privind suspendarea sau anularea unui decret prezidențial nelegal	286
4.2.9. Anularea Decretului președintelui României nr. 1507/22 octombrie 2009 pentru organizarea unui referendum național	289
4.2.10. Decrete prezidențiale privind retragerea unor titluri onorifice.....	291
 BIBLIOGRAFIE	 297

Capitolul I

Premisele sociale, politice și juridice ale structurii piramidale a statului

Dreptul, în esența sa, se face cunoscut prin prisma celor două elemente structurale care contribuie la crearea și punerea sa în aplicare. Astfel, pe de o parte, vom avea actele care concretizează dreptul în vigoare și, pe de altă parte, autoritățile reprezentative care au menirea de a elabora normele juridice, de a pune în executare legislația și de a o interpreta. Fiecare element structural impune, prin propria existență, o ierarhie.

Astfel, ierarhia actelor normative asigură supremația Constituției în raport cu legile, ordonanțele, hotărârile, ordinele miniștrilor, hotărârile Consiliilor județene și locale, dispozițiile primarului. Ca într-o păpușă Matroska, regăsim în interiorul acestei structuri ierarhice, piramida legilor. La baza acestei structuri se află legile ordinare, pe treapta imediat următoare legile organice și, în vârf, legile constituționale.

Celălalt element structural implică autoritățile publice care au prerogative nemijlocite în organizarea și funcționarea statului, în crearea dreptului, în organizarea legii și interpretarea ei.

Principalele autorități publice sunt cele direct implicate în procesul de organizare și funcționare a statului: Parlamentul, ca reprezentant al puterii legislative, președintele și Guvernul, reprezentând puterea executivă și autoritatea judecătorească. În lumina constituțională, aceste autorități se află sau ar trebui să se afle, pe poziții de egalitate.

Cu toate acestea, în spațiul public, autoritatea statală, care se bucură de cel mai mare interes, este președintele republicii. Din perspectivă sociologică această chestiune este firească, în special, datorită continuității ADN-ului arhetipal. De la începutul existenței, oamenii au fost conduși – de frică, de zeități, de alți oameni cu vocație de căpetenie – voievod, boier, domn, principe, rege, monarh, împărat, suveran, țar, han, maharajah, sultan, calif, emir, comandant, șef de stat, președinte.

Lupta împotriva terorii, a dictaturii și a totalitarismului a adus în prim-plan principiul separației puterilor în stat și nevoia unui lider statal, îndrituit să coordoneze mecanismul puterii publice.

Conceptul de „președinte al statului” a apărut aproape simultan pe două continente – Europa și Statele Unite ale Americii, inspirat de cuvântul latin

„*praesidens*”, care reflecta ideea de a întâmpina, de a avea o acțiune premergătoare, de a reprezenta.

În 1755, Filippo Antonio Pasquale di Paoli a fost ales președinte al Republicii corsicane (nerecunoscută pe plan internațional), după ce a condus poporul corsican în calitate de comandat în lupta împotriva Republicii Genova, cu scopul dobândirii independenței. Filippo Antonio Pasquale di Paoli a creionat propriul tipar prezidențial, elaborând inclusiv proiectul vizionar al constituției republicii, în limba italiană, recunoașterea votului feminin, liberalismul. Primele măsuri luate au fost înființarea unei administrații de stat, a justiției, a armatei, a universității de stat și a Ordinului Sfântului Devot (1757) în cinstea sfântului patron al insulei, Mucenița Devota din Corsica.

Destinul acestei republici a fost curmat în 1769, fără a fi recunoscută pe plan internațional, motiv pentru care se bucură de notorietate instituția prezidențială inventată pe teritoriul Statelor Unite ale Americii.

Astfel, în 1787, Confederațiile americane și-au propus asigurarea unității și a continuității federale, într-un context social și economic dificil. Pentru aceste considerente, delegațiile statelor federate s-au reunit în cadrul Conferinței confederației, la Philadelphia, cu scopul redactării și adoptării unei Legi fundamentale, recunoscute la nivel unanim. În Convenție, fiecare stat – indiferent de numărul de delegați – avea dreptul la un vot. Astfel, trezeci și nouă dintre cei cincizeci și cinci de delegați au susținut adoptarea noii Constituții. Această Constituție a creat o nouă ordine de drept, modificând drastic peisajul instituțional. Congresului i-au fost acordate noi puteri pentru a putea reglementa aspecte de ordin economic, monetar sau de apărare națională.

George Washington a fost ales președinte al Convenției de redactare și elaborare a Constituției, iar la 30 aprilie 1789, Colegiul electoral l-a ales, în unanimitate, pe George Washington președinte, și apoi, în alegerile din 1792, pentru un mandat secund.

El rămâne, până astăzi, singurul șef de stat american care a întrunit 100% voturile electoratului.

Prerogativele funcției prezidențiale, așa cum s-au perpetuat, în mare măsură, până în zilele noastre, urmăresc cu fidelitate personalitatea și înțelepciunea primului președinte american. Astfel, șeful statului putea să controleze activitatea membrilor puterii executive, să aibă drept de *veto* împotriva legislației cu care nu era de acord, să aibă calitatea de comandant și șef al armatei, să nu aibă mai mult de două mandate în calitate de șef de stat.

Pe harta geopolitică a Europei, un moment de cotitură l-a constituit Franța, în 1848, când a fost răsturnată monarhia Orleans (1830-1848) și a fost proclamată cea de A Doua Republică. Urmare a abdicării Regelui Louis-Philippe, a fost creată o Adunare Constituantă, care a încercat să soluționeze problemele